

SUOMEN CAP-SUUNNITELMAN 2023–2027 SEURANTAKOMITEAN 7. KOKOUS

Aika 10.6.2025 klo 10:00-16:00
Paikka Solo Sokos Hotelli Torni, Tampere

Läsnäolijat

Minna-Mari Kaila/maa- ja
metsätalousministeriö,
puheenjohtaja

Timo Halonen/ maa- ja
metsätalousministeriö

Virva Terho/maa- ja
metsätalousministeriö

Mirja Kiviranta/maa- ja
metsätalousministeriö

Riikka Knaapi/maa- ja
metsätalousministeriö

Sanna Sihvola/maa- ja
metsätalousministeriö

Harri Ahlgren/ työ- ja
elinkeinoministeriö

Eija Hagelberg/
ympäristöministeriö

Hannele Sankari/ Ruokavirasto

Maarit Mukkala/ Ruokavirasto

Timo Lehtiniemi/ Pohjois-
Pohjanmaan ELY-keskus

Petri Knaapinen/ Uudenmaan
ELY-keskus

Timo Tanskanen/ Pohjois-
Karjalan ELY-keskus

Marja Karvonen/ Satakunnan
ELY-keskus

Pertti Iivanainen / Pohjois-
Karjalan YTA-alue

Sue Holmström/
Ahvenanmaan maakunnan
hallitus

Juha Lappalainen/ Maa- ja
metsätaloustuottajain

Keskusliitto MTK ry

Jonas Laxåback/ Svenska
lantbruksproducenternas

centralförbund SLC r.f.

Susann Rännäri/ Luomuliitto

Meira-Pia Lohiluoma/

Österbottens Svenska

Lantbrukssällskap

Heli Walls/ Suomen Kylät ry

Marjaana Liukko/ Suomen 4H-
liitto

Jenny Jyrkänkallio-Mikkola/
WWF-Suomi

Pihla Markkola/ SEY Suomen
Eläinsuojelu

Leena Anttila/ maa- ja
metsätalousministeriö

Eeva Loikkanen/ maa- ja
metsätalousministeriö

Mika Survonon/maa- ja
metsätalousministeriö

Poissa: Arja-Leena Kirvesniemi/ maa- ja metsätalousministeriö; Jyri Inha/ valtiovarainministeriö; Anna-Leena Miettinen/maa- ja metsätalousministeriö; Marja Husu/ Ruokavirasto; Heini Utunen/ Etelä-Savon maakuntaliitto; Taina Väre/ Suomen Kuntaliitto; Mia Simpanen/ Suomen Yrittäjät; Jari Huovinen/ Elinkeinoelämän keskusliitto EK; Ulla Hyvönen/ Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Pysyvät asiantuntijat: Laura Salo/ EU:n komissio, DG AGRI

Muut asiantuntijat: Meri Kiikkala/ maa- ja metsätalousministeriö; Tiina Hartman/ maa- ja metsätalousministeriö; Anna Schulman/ maa- ja metsätalousministeriö; Heli Hantula/ Pirkanmaan ELY-keskus; Mika Sievi-Korte/ Pirkanmaan ELY-keskus; Teemu Hauhia/ maaseutuverkosto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Minna-Mari Kaila avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 seurantakomitean seitsemänteen kokoukseen.

Puheenjohtaja totesi, että komissio julkaisi toukokuun puolivälissä ehdotuksen yhteisen maatalouspolitiikan asetusten yksinkertaistamiseksi. Paketti on jatkumoa komission yksinkertaistamistyölle sekä viime vuoden vastaavalle paketille. Muutoksia ehdotetaan sekä strategiasuunnitelma-asetukseen että horisontaaliasetukseen. Muutokset toivotaan saatavan voimaan mahdollisimman pian niin, että tarvittaessa pystyisimme tekemään vuoden 2025 aikana vielä toisen CAP-suunnitelman muutoksen, jossa asetusesityksen mahdollistamat toimet otettaisiin käyttöön. Toiseen muutokseen tulisivat myös turveasioihin liittyvät muutostarpeet. Mahdolliseen vuoden 2025 toiseen muutosesitykseen haettaisiin seurantakomitean hyväksyntä kirjallisella menettelyllä.

Muutoksia esitetään asetusehdotuksessa muun muassa ehdollisuuden järjestelmään, ekojärjestelmiin ja II pilarin ympäristö- ja ilmastokorvauksiin, kriisitukeen ja CAP-suunnitelman muuttamiseen. Lisäksi muutoksessa esitetään datahallinnon viranomaisen nimittämistä ja vuotuisen tuloksellisuuden tarkastelun ja hyväksynnän poistamista.

CAP-suunnitelman tarkastelukokous komission kanssa pidettiin 19.5. Komission terveisten mukaan suunnitelman toteutus etenee Suomessa hyvin. Komissio seuraa täytäntöönpanoa erityisesti niissä toimissa, joissa Suomi on ilmaissut olevansa jäljessä välitavoitteista. Tällä hetkellä odotamme vielä tuloksellisuuskertomuksen hyväksymistä sekä mahdollisia havaintoja tuloksellisuuden tarkastelusta.

CAP-suunnitelman arviointeja käsitellään seuraavassa seurantakomitean kokouksessa, jonka jälkeen niiden tiedot ja havainnot toimitetaan komissiolle.

MMM:ssä valmistellaan tällä hetkellä organisaatiomuutosta, joka tulee omalta osaltaan selkeyttämään CAP-valmistelua. Organisaatiouudistus astuu voimaan 1.1.2026.

Pieni asia ei myöskään ole elinvoimakusten perustaminen ELY:jen tilalle vuoden 2026 alusta alkaen (jos laki eduskunnassa hyväksytään). Lakivalmistelu on tällä kertaa edennyt nopeasti, hallintovaliokunnan mietintö aluehallintouudistuksesta valmistui 5.6.2025.

Pirkanmaan ELY-keskuksen elinkeinoista, työvoimasta ja osaamisesta vastaava johtaja Mika Sievi-Korte toivotti seurantakomitean jäsenet tervetulleiksi Pirkanmaalle ja kertoi Tampereen kaupunkikuvan muuttumisesta viime vuosina. Sievi-Korteen mukaan Tampereen kaupunki investoi vahvasti tulevaisuuteen ja kaupungissa on aina uskallettu katsoa rohkeasti eteenpäin.

Myös maaseutuyksikön päällikkö Heli Hantula toivotti kokoukseen osallistujat tervetulleiksi ja kertoi samalla Pirkanmaan alueen erityispiirteistä ja elinkeinorakenteesta. Pirkanmaan voi nähdä kuin Suomen pienoiskoossa. Pirkanmaa on asukasluvultaan Suomen toiseksi suurin maakunta ja maakunta saa joka vuosi muuttovoittoa muualta Suomesta. Pirkanmaalla väestö on korkeasti koulutettua ja maakunta tunnetaan erityisesti teollisuus- ja tietomaakuntana. Neljännes väestöstä asuu Pirkanmaalla maaseutualueilla. Maatalouden rakennemuutos etenee suunnilleen samalla vauhdilla kuin Suomessa keskimäärin, mutta investointiaktiivisuus on pysynyt hyvänä sekä

maatiloilla että maaseudun yrityksissä. Maatiloja Pirkanmaalla on noin 3 500, joista kotieläintiloja on noin 750. Luomutuottajia on suhteellisen paljon, peltoalasta noin 18 % viljellään luomuna.

Tulevan aluehallintouudistuksen ja ELY-keskusten toiminnan lakkaamisen myötä alueella aloittaa toimintansa Sisä-Suomen elinvoimakeskus, johon kuuluvat jatkossa Pirkanmaa ja Kanta-Häme.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Todettiin läsnäolijat. Paikalla oli 27 jäsentä tai varajäsentä.

Todettiin jäsenvaihdokset, jotka olivat seuraavat:

Työ- ja elinkeinoministeriön uudeksi varajäseneksi Petra Stenfors Hanna-Mari Kuhmosen tilalle.
Etelä-Savon liiton uudeksi jäseneksi maakuntajohtaja Heini Utunen Pentti Mäkisen tilalle.
Ympäristöjärjestöjen uudeksi varajäseneksi Jan-Erik Karlsson (Natur och Miljö) Henna Björkvistin tilalle.

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 3. muutosesitys

Tiina Hartman, Mirja Kiviranta ja Riikka Knaapi esittelivät muutosesityksen. Hallintoviranomaisen osalta esitettiin, että seurantakomitea hyväksyisi muutospaketin ja että samalla hallintoviranomainen saisi seurantakomitealta neuvottelumandaatin muutosesityksen toimittamiseksi komissiolle ja tarvittavien neuvottelujen aloittamiseksi. Mikäli komissiokäsittelystä tulisi merkittäviä muutoksia, niistä informoitaisiin seurantakomiteaa, mutta jokaiseen neuvotteluista mahdollisesti seuranneeseen muutokseen ei enää haettaisi seurantakomitean hyväksyntää.

Muutoksia on lukumääräisesti melko paljon toimeenpanon edettyä ja muutostarpeiden konkretisoiduttua. Muutosesitykset on toimitettu komissiolle jo epävirallisesti ja virallisesti muutosesitys lähetettäisiin pian seurantakomitean käsittelyn jälkeen.

Muutosesitykset ovat seuraavat:

GAEC 7

- GAEC 7 Viljelykiertoon mukaan poikkeus puhdaskauran vapauttamiseksi viljelykiertovaatimuksesta

Ehdollisuus

- Pysyvän nurmen määritelmä: muutetaan CAP-suunnitelma vastaamaan komission muuttunutta tulkintaa

Yhteiset määritelmät

- Uudistaminen vaihtoehdoksi avoimena säilyttämisen tapoihin sekä lisäys siitä, että esimerkiksi aurinkopaneelien ala ei ole maatalousmaata

I pilari

- Tuotannosta irrotettujen suorien tukien maksimiyksikkömäärien nosto: Uudelleenjakotuki ja nuorten viljelijöiden tuki
- Luonnonhoitonurmet ja viherlannoitusnurmet: kasvinsuojelun salliminen pesäketorjuntana
- Luonnonhoitonurmet: tiukempi kasvustovaatimus
- Viherlannoitusnurmet: maksimitukitason nosto
- Monimuotoisuuskasvit: minimi-, suunniteltu- ja maksimitukitason alentaminen
- Tuotantoon sidottujen palkkioiden maksimiyksikkömäärien nosto: Uuhipalkkio I, uuhipalkkio II (Ahvenanmaa ja ulkosaaristo AB-alue), teuraskaritsa- ja kilipalkkio

II pilari Manner-Suomi

- Luomukorvausten korvaustasojen korottaminen
- Ympäristökorvausten korvaustasot
 - o Maanparannus- ja saneerauskasvit
 - o Suojavyöhykkeet
 - o Turvepeltojen nurmet
 - o Maatalousluonnon monimuotoisuus ja maisema
- Ympäristökorvausten muut muutokset
 - o Maanparannus- ja saneerauskasvit
 - o Kerääjäkasvit
 - o Suojavyöhykkeet
 - o Turvepeltojen nurmet
 - o Maatalousluonnon monimuotoisuus ja maisema
 - o Kosteikkojen hoito
- Kerääjäkasvien perustason muutos
- Ei-tuotannolliset investoinnit: Kosteikkoinvestoinnit
- Investoinnit, maatalous 2: Maatilojen energiainvestoinnit, biokaasutuotannon tukeminen
- Perustamistuki
- Yhteistyötoimenpide:
 - o Leader, tulosindikaattorien lisäys
 - o EIP, kertakorvauksen lisäys vaihtoehtoiseksi maksutyypiksi

Ahvenanmaa

- Aloitustuki

Hallinto- ja koordinoitijärjestelmä

- Muutamia termimuutoksia

Komissiosta tullut muutostarve

- Nuorten viljelijöiden tulosindikaattorin laskentatapa

Liite V

- Muutokset kansalliseen lisärahoitukseen

Tulevien muutosten osalta suorien tukien muutosten voimaansaattaminen vaikuttaisi nopeutuvan yksinkertaistamisasetuksen voimaantulon myötä, ja komission hyväksyntä vaadittaisiin jatkossa strategisista asioista. Muut muutokset olisi mahdollista tehdä ilmoitusmenettelyn kautta.

Jos suorien tukien muutokset halutaan voimaan jo vuodelle 2025, edellyttää se yksinkertaistamisasetuksen voimaantulon odottamista. Toisena vaihtoehtona on tehdä toinen muutos heti yksinkertaistamisasetuksen tultua voimaan (vuoden 2025 aikana). Vuoden 2025 hakemuksia koskevat muutokset edellyttävät seurantakomitean hyväksyntää (eli huomioidaan viljelijöiden odotetut oikeudet ja riittävä aika muutoksen huomioon ottamiselle). Jos asetus mahdollistaa muutoksen vielä tänä vuonna, seurantakomitean tulisi siis kiinnittää asiaan erityistä huomiota, jotta toinen muutos saataisiin tehtyä nopealla aikataululla.

CAP-suunnitelman tuloksellisuuskertomus käsitellään alkuvuoden seurantakomiteassa ja sen perusteella voi tulla muutostarpeita CAP-suunnitelmaan. Lisäksi seurantakomitean jäsenet voivat esittää näkemyksiä suunnitelman muutostarpeista, ja ehdotukset tulisi toimittaa ministeriöön uuden ja kiristyneen aikataulun mukaisesti viimeistään 14.11.2025.

Keskustelu:

- YM:n näkökulmasta hyviä ja kannatettavia ehdotuksia oli paljon. Hyviä olivat muun muassa ympäristökorvauksen tukitasojen nostot, pesäketorjunnan salliminen, puhdaskauran vapauttaminen viljelykiertovaatimuksesta sekä joustavuus kosteikkojen hoidossa ja laajentamisessa.
- Luonnonhoitonurmet: hyvä, että pitkäaikaiset, monilajiset ja niittymäisiksi muodostuneet huomioitaisiin ja että ne olisivat hyväksyttäviä. Valvojille ehdotetaan annettavan yhdenmukaista koulutusta siitä, mitkä ovat niitä lajeja, joita nurmilla ei toivota olevan.
- Pysyvä nurmi nähtiin haastavana. Kentältä on kuulunut kommentteja, joiden mukaan vanhoja luonnonhoitonurmia kynnettäisiin muutoksen seurauksena. MMM:n mukaan viljelijät ovat pelänneet pysyvän nurmen statusta ja sen takia ovat kyntäneet nurmilohkoja. Yksinkertaistamisasetuksen myötä toivotaan, että pysyviä nurmia säilytettäisiin enemmän, muun muassa 5 vuotta nousee 7 vuoteen.
- Energiatuki (myynti tilalta ulos) on hyvä muutos, edistää CAP:in tavoitteiden saavuttamista ja sitä kautta hyödyntää myös maaseutua ja maataloutta.
- Muutosten voimaantuloajoissa nähtiin ristiriitaisuutta, osa voimaan vuonna 2026, osa 2027, miksi? Vastaus: Tarkoituksena on, että muutokset astuvat voimaan 2026 mutta maksut toteutuvat myöhemmin.

- Luomukorvauksen pitäisi olla yhdenmukainen muihin tukimuotoihin nähden. Korvaustaso voisi olla ehdotettua korkeampi.
- Isossa kuvassa inflaatio on vaikuttanut kaikkiin tuotantomuotoihin, ei pelkästään luomutuotantoon. Lisäksi yli 70-vuotiaiden viljelijöiden määrä on noussut vuosikymmenen vaihteeseen mennessä yli 15 prosenttiin kaikista viljelijöistä ja nämä viljelijät tuskin hoitavat perinnebiotooppeja. Erityisesti aktiiviviljelyyn pitäisi saada parannusta.
- Ympäristökorvausten muutokset tukevat aktiivituotantoa.
- Huomio jo aikaisemmin esitetyistä muutoksista: moni muutos on mennyt eteenpäin, mm. nuorten viljelijöiden tukitason korottaminen, uuhipalkkio, luomun tukitaso jne. Kiitokset tästä!
- Perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet:
 - o Tukitason nosto hyvä asia. Se sijaan tavoitetason alentamista ei YM eikä WWF voi puoltaa. Asiassa tarvittaisiin aikalisä. Helmi-ohjelman kautta valtioneuvosto on sitoutunut nostamaan perinnebiotooppien alan 52 000 hehtaariin ja nyt ei ole oikea hetki luopua tavoitteista. Tavoitealaa ei myöskään ole ehdotettu alennettavan muissa vastaavantyyppisissä tilanteissa. Suomen naapurimaista olisi mahdollista ottaa mallia muunlaisiin ratkaisuihin. Vaihtoehtoisia rinnakkaisia tukimuotoja ei YM kannata missään nimessä, ne aiheuttavat lisää byrokratiaa ja viljelijöille hankaluuksia.
 - o CAP-suunnitelmassa itsessään on hyvin kuvattu perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet, ja niitä asioita YM kannattaa.
 - o Tyypillistä on, että perinnebiotoopit ovat mosaiikkimaisia. Kaikki alueet eivät ole yhtä arvokkaita kuin toiset, ja YM sekä WWF ehdottavatkin omaa tukitasoa mosaiikkimaisille kohteille jo nyt käyttöön otettavaksi, jotta seuraavan ohjelmakauden alkaessa löytyisi laiduntajia riittävästi. Ripeitä pelastustoimia tarvitaan.
 - o Toisena vaihtoehtona YM näkee luonnonlaitumen määritelmän uudelleentarkastelun, jotta sitä pystyttäisiin soveltamaan paremmin.
 - o YM ja WWF esittävät omaa tukitasoa saaristokohteille ja kansallisissa asetuksissa olevan aarin rajan nostamista ylöspäin ei-tuottavilla alueilla.
 - o Yhden aarin rajausta johtaa siihen, että niitä aloja, jotka ovat korvauskelpoisia, ei hoideta. Korvaustason nosto ei riitä kompensoimaan asiaa. MMM:n mukaan alueet saavat myös suoria tukia ja aarin raja tulee EU-säännöistä.
 - o YM toivoo edellä esittämiään ehdotuksia otettavaksi mukaan mahdollisimman nopealla aikataululla, jotta ne voisivat olla käytössä jo vuonna 2026.
 - o Perustelu siitä, että perinnebiotooppeja on vähemmän kuin on ajateltu, tarkoittaa sitä, että kaikista uhanalaisimpia kasveja ja biotooppeja on vähemmän kuin olemme ajatelleet. Luontokato on siis kuviteltua pahemmassa jamassa.
 - o Perinnebiotooppien lisäksi kyse on myös luonnonlaitumista ja siksi asia huolestuttaa.
 - o Paljonko pienentyneessä tavoitealassa on tilaa uusille sopimuksille? Vastaus: Paljon on vielä tehtävää sen jälkeenkin, kun tavoitealaa on pienennetty, 14 500 hehtaaria lisää vielä tämän tavoitteen sisällä voisi olla hyvä tavoite. Maksu ei myöskään lakkaa, jos tavoiteala ylittyy.
 - o luonnonlaitumet: saaristo-olosuhteiden huomioinen YM:n ehdotuksen mukaisesti kannatettavaa, tukitasojen korottaminen menee myös oikeaan suuntaan. Yhteistyö tekeminen asiassa tärkeää myös jatkossa.

- MMM:n mukaan aikaisemmin jokaisen kohteen osalta on katsottu kustannukset ja tulonmenetykset, ja nämä jaettiin kohteen hehtaarimäärällä, jolloin tulokseksi saatiin ha-kohtainen korvaustaso.
- Korvaustason laskeminen oli hankalaa, ja tämän seurauksena muodostettiin ns. kiinteä korvaustaso; määritellään, mitä alueella pitää keskimäärin tapahtua, jotta se on oikeutettu tiettyyn korvaustasoon.
- Menettely tuo mukanaan tiettyjä reunaehtoja: alueella täytyy tapahtua niitä asioita, joista korvaus maksetaan. Valvonnoissa on tullut esille, että alue ei ole sellaista, jollainen sen pitäisi olla (jotta kiinteä korvaus voitaisiin maksaa).
- Tälle ohjelmakaudelle tullessa kaikilla kohteilla on käyty; on olemassa huomattavan paljon alueita, jotka eivät vaadi hoitoa, jotka eivät liity maatalousympäristöön tai jota ei ole hoidettu niin, että se olisi lähtenyt muuttumaan (eli eivät ole alaa, jolle korvaus voitaisiin maksaa).
- Tällaiset tukikelvottomat alueet on nyt rajattu pois, jolloin alue on myös alkuperäistä pienempi. Maastokatselmukset ovat osoittaneet, että hoidettavaa alaa on ollut viime kauden lopussa luultua vähemmän.
- Lähtötilanne tavoitteenasetannassa on ollut todellisuudessa alempi, mitä olemme luulleet, ja siitä syystä MMM näkee, että mahdollisuudet päästä tavoitteisiin ovat epärealistiset. Tarkoituksena on perustaa tulkinnat hoidetusta alasta realismille eikä kuvitelmalle myös jatkossa.
- Tästä syystä MMM esittää tavoitealan alentamista. MMM ei ole kuitenkaan missään tapauksessa vähentämässä perinnebiotooppien määrää.
- Korvaustasojen nosto nähdään kannustimena viljelijöiden saamiseksi mukaan sellaisella alalla, jota on tarkoitus hoitaa ja joka on tavoitteen mukaista.
- ELY-keskusten näkökulmasta esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla alemman arvoluokan kohteita on noin 13 500 hehtaaria ja tavoitteen alentamisen jälkeen tavoite jää vielä 22 000 hehtaariin eli alueella tulisi nostaa tavoitteita vielä 50 prosenttia, joka on äärimmäisen kova tavoite.
- Saaristoalueelle ehdotettuja uusia toimenpiteitä on tarkasteltu ja muun muassa erillinen kuljetustuki tarkoittaisi ns. tuplamaksuongelmaa kiinteän korvaustason kanssa.

Muutosesityksestä ei saatu yksimielistä päätöstä, joten siitä äänestettiin . 3 jäsentä (YM:n, WWF-Suomen ja Luomuliiton edustajat) äänesti muutosesitystä vastaan, 2 jäsentä (SEY:n ja Leader-ryhmien edustajat) äänesti tyhjää ja 22 jäsentä äänesti muutosesityksen puolesta. 2/3 määräenemmistö lasketaan annettujen äänien perusteella. Annettuihin ääniin ei lasketa mukaan tyhjää äänestäneitä.

Päätös: Suomen CAP-suunnitelman 3. muutosesitys hyväksyttiin 2/3 määräenemmistöllä (22/25 äänistä).

Pöytäkirjamerkintä: SLC:n edustaja pyysi merkittäväksi pöytäkirjaan, että perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien (maatalousluonnon monimuotoisuus ja maisema) kehittämiseksi laadittaisiin tiekartta. YM:n edustaja kertoi YM:n olevan mielellään mukana tässä työssä.

Eriävä mielipide: YM:n edustaja jätti asiaan eriävän mielipiteen edellä esittämiensä syiden perusteella.

5. Katsaus CAP-suunnitelman toimeenpanon tilanteeseen

Ruokavirasto

Hannele Sankari ja Maarit Mukkala esittelivät Ruokaviraston tilannekatsauksen.

Pinta-ala- ja eläintukien osalta Sankari esitteli ajantasaista tietoa asiantuntijatyön muuttumisesta viljelijätuissa. Digikehitys on tarkoittanut jatkuvia uudistuksia EU-jäsenyyden alkuaikojen kuntaohjelman käyttöönotosta esimerkiksi nykyisin käytössä olevaan satelliittiseurantaan ja edelleen lähitulevaisuuden automaattiseen päätöksentekoon. Muun muassa tukihakujen paperikausi päättyi jo vuonna 2014.

Viljelijätukien parissa työtä tekeväille asiantuntijalle uudistukset ovat tarkoittaneet jatkuvaa ja uutta työssäoppimista sekä laajaa tietojärjestelmätekemisen opiskelua. Viraston sisältä on tarvittu tekeviä käsiä muun muassa hankejohtajan, tuoteomistajien, määrittelijöiden ja hyväksymistasaajien tehtäviin. Lisäksi on tarvittu myös viraston ulkopuolisia konsultteja.

Sankarin mukaan tukisovellukseen ja sen ympäristöön tarvitaan kahdeksan tuoteomistajaa, joiden perustehtävä on vastata tilatun tuotteen vaatimuksista ja toiminnallisen määrittelyn sisällöstä, vaatimusten priorisoinnista ja etenemisestä kehitysjonossa. Sankari kertoi myös tietojärjestelmä-määrittelyn sisällöstä, määrittelyn kulusta, määrittelyryhmän työstä ja määrittelyn valmistumisen edellytyksistä. Työt määrittelystä tuotantoon tehdään kolmen viikon sprinteissä. Yhteensä järjestelmään tehtävään uudistukseen tai muutokseen kuluu aikaa noin 4–6 kuukautta.

Maarit Mukkala kertoi maaseudun kehittämisen tuista ja sektorikohtaisista tuista. Seurantakomitean edellisen kokouksen jälkeen tuensaajan viestintävelvoitteisiin tuli muutos 6.3.2025 jälkeen tehtyihin hanke- ja yritystukien päätöksiin. Muutoksen mukaan tuensaajan on tiedotettava vähintään kerran hankkeen sisällöstä ja hankkeen saamasta rahoituksesta tuensaajan verkkosivustolla ja sosiaalisen median kanavilla. Muutoksesta on laadittu ohjeistuksia sekä järjestetty hallinnon sisäisten koulutusten lisäksi koulutuksia myös tuensaajille. Muutoksen myötä toivotaan lisää EU:n maaseuturahoituksen tunnettuutta, asia nähdään myös positiivisena tapana kertoa hanketoimijoille omasta hankkeesta.

Mukkala kertoi myös komission tarkastusprosessista, joka juuri tällä hetkellä on ollut Ruokavirastossa ajankohtainen asia. Komission non-IACS-tarkastuksen ensimmäinen vaihe toteutettiin etänä 5.5.-8.5. ja toinen vaihe Seinäjoella 2.-6.6. Tarkastus kohdistui sekä vanhaan että myös uuteen kauteen. Tarkastuksen fokus oli aloitustuissa, mutta myös yritys- ja hanketukia käytiin läpi. Tarkastuksessa oli Ruokaviraston ja ELY-keskuksen lisäksi mukana VM:n todentamisiviranomainen, jonka toimintaa tarkastettiin. Alustavia huomioita tarkastuksesta saatiin tarkastuksen loppukokouksessa. Ruokaviraston näkemyksen mukaan tarkastukset ovat viime

aikoina menneet tiukempaan suuntaan. Tehtyinä havaintoina Mukkala mainitsi muun muassa kustannusten kohtuullisuuden ja dokumentoinnin, paikanpäällä tehtävät tarkastukset (erityisesti satunnaisotanta riskiotannan lisäksi), tuensaajan sanktiojärjestelmän, nuoren viljelijän aktiiviviljelijästatuksen, keinotekoiset olosuhteet sekä liiketoimintasuunnitelman. Komission mukaan raportti tarkastuksesta lähetettäisiin lokakuussa.

Hyrrän kehitystyössä keskitytään tällä hetkellä pääasiallisesti uuden käyttöliittymän viranomaispuolen toteutusten tekemiseen. Teknologiauudistusta on tehty rahoituskauden tarpeista. Jatkossa pyritään myös mahdollisimman yhtenäiseen toteutukseen eri hakemustyyppien välillä.

Markkinatukien osalta hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatiot ovat päässeet käynnistämään kaikkien kolmen tuensaajan toimintaohjelmat CAP-suunnitelman mukaisesti. Tänä vuonna saavutetaan tavoitteen mukainen noin 4,5 milj. euron vuosittainen tukitaso. Mehiläishoitotuessa on käynnistynyt uusi hankekausi ja rajoitusta on myönnetty yhdelle hankkeelle.

Keskustelu:

- Ruokaviraston mukaan viljelijätukipuoli ei ole säästynyt komission tarkastuksilta. Toukokuussa komissio tarkasti molempien pilareiden tukimuotoja ja alustavissa havainnoissa painotus näyttäisi olevan keinotekoisien olosuhteiden luomisessa.
- Kysytyn neuvonnan varaus- ja maksutilanteen osalta todettiin, että maaliskuun loppuun mennessä neuvonnan kehiksestä on maksettu 58 prosenttia rahoituskehiksestä ja varaukset ovat 130 prosenttia. Ruokaviraston mukaan varauksista toteutuu maksuina n. 40 %. Johtopäätös on, että äärirajoilla aletaan olla.
- Tuensaajien viestintävelvoitteessa alun kauhu on laantunut ja henki keskustelussa on mennyt koko ajan parempaan suuntaan. Vaatimus on kentällä myös ymmärretty ja keinoja on pyritty löytämään niin, että toteutus ei olisi kohtuuttoman vaikea kenellekään.
- Tuottajaorganisaatiot vähenevät, lisää paukkuja tarvitaan. SLC näkee asian hyvin tärkeänä.
- Onko DG Agrin tarkastustoimintaan tullut mitään muuta muutosta kuin se, että tarkastukset ovat tiukentuneet? Single auditin piti yksinkertaistaa tarkastuksia. Vastaus: Tuensaajien luona ei keskitytä tuensaajien toimintaan, vaan tarkastajien ja viranomaisten toimintaan. Tuensaajien luona käyminen auttaa monesti oikaisemaan väärinymmärryksiä

ELY-keskukset

Heli Hantula/ Pirkanmaan ELY-keskus esitteli katsauksen CAP-suunnitelman toimeenpanon tilanteesta ELY-keskusten näkökulmasta. CAP-suunnitelman kaikki tukimuodot ja -välineet ovat nyt käytössä ja uuden kauden hallinnoinnin menettelyistä on tullut rutiinia. Myös säädösten ongelmat ja ohjeistuksen puutteet ovat tulleet esille. Elinvoimakeskusten perustaminen vuoden 2026 alussa tuo muutoksia toimialoihin, tehtävänkuviin ja resurssien kohdentamiseen.

Nuorten viljelijöiden aloitustukien hakemusten määrät ovat jonkin verran nousseet, mutta rahoituskauden tavoitteeseen ei tulla pääsemään. Maatalouden investointitukien hakemismäärissä

on suuria alueellisia eroja. Energiainvestointien sekä eläinten hyvinvointia ja ympäristön tilaa parantavien investointien rahoituskysyntä on vilkasta ja monilla alueilla niihin varatut varat on jo lähes käytetty. Neuvontakorvauksen osalta ELY-keskukset toivovat Ruokavirastolta yhdenmukaista ohjausta. Yleishyödyllisten ympäristö- ja ilmastoinvestointien rahoituksen kysyntä on ollut vähäistä.

Yritystukien kysyntä vaihtelee paljon eri alueilla. Työnjako yritystukien myöntämisessä ELY-keskusten ja Leader-ryhmien välillä on hyvä, mutta Leader-ryhmiltä haettavien pienten yritystukien hakemusten määrä on lisääntynyt merkittävästi. Pienten yritystukien hallinnointiprosessi on yhtä raskas kuin suurempien yritystukien, minkä vuoksi niiden vaikuttavuus ei välttämättä ole hyvä. Leader-ryhmien hakijoiden neuvonta ja hakemusten käsittelyn taso vaihtelee edelleen paljon.

Luomusitoumusten määrän lasku on tasaantunut ja joillain alueilla jopa noussut. Ympäristösopimusten maastokatselmuksat ovat tärkeitä sopimuskäsittelyn kannalta, mutta maastokatselmuksiin kohdistunut kritiikki on ymmärrettävä.

Pinta-alavalvontojen resurssitarpeen määrittäminen on vaikeaa, koska lopulliset valvontamäärät vahvistuvat niin myöhään. Satelliittiseurannassa viljelijöille lähtee paljon turhia selvityspyyntöjä. Eläinvalvontojen aloitusta olisi hyvä saada aiemmaksi, jotta hallinnon työhuippuja voitaisiin tasata. ELY-YTA -yhteistyö on toimivaa ja tiivistä useimmilla alueilla. Maaseutuviestinnän verkostomainen toimintamalli on ajanmukainen ja monitasoinen, mutta myös haastava.

YTA-alueet

Pertti Iivanainen Pohjois-Karjalan maaseutupalveluista kertoi Pohjois-Karjalan valkoposkikhanhiin liittyvistä ongelmista. Hanhien muuttoreitti on siirtynyt Venäjältä Suomen puolelle, ja ongelma on laajentunut osin myös Pohjois-Savon puolelle. Vuonna 2024 vahinkojen pinta-ala oli yhteensä 5095 hehtaaria. Tällä on vaikutusta tilojen tuotantoon, jatkuvuuteen ja sukupolvenvaihdoksiin. Erityisen suuri uhka hanhien ja niiden aiheuttamien vahinkojen määrän lisääntyminen on nautakarjataloudelle, sillä erityisesti ensimmäisen nurmisadon määrä ja laatu ovat heikentyneet.

Viljelijät kokevat ministeriöiden ja valkoposkikanhitoimikunnan toiminnan liian hitaaksi ja toimet osin epäoikeudenmukaisiksi.

Leader-ryhmät

Heli Walls esitteli Leader-ryhmien ajankohtaiset asiat. CAP-suunnitelmakauden tukivälineet toimivat kokonaisuutena hyvin ja asiakkaat ovat löytäneet ne. Hakemuksia on paljon, mikä johtuu erityisesti pienten yritystukien suuresta hakemusmäärästä. Leader-ryhmät toivovat tekoälystä apuria pienten hankkeiden päätöksentekoon.

Uusi toimintarahamalli on hyvä, mutta se ei voi toteutua 100 %:sti (koska hanke- ja yritystukirahoitus ei toteudu koskaan 100 %:sti). Sen vuoksi Leader-ryhmältä voi jäädä saamatta jopa 1 htv:n edestä toimintarahaa. Tälle ongelmalle pitäisi löytää jokin ratkaisu.

Yritystukihakemusten suuri määrä on lisännyt merkittävästi myös kielteisiä tukipäätöksiä. Nämä aiheuttavat yhtä paljon hallinnollista työtä kuin myönteisen päätöksen saavat hakemukset, mutta

eivät kerrytä toimintarahaa. Konsultit ovat alkaneet hakea Leaderin yritystukia yrittäjien nimissä ja jopa näiden tietämättä yksinkertaisen tukimallin vuoksi. Leader-ryhmät ovat ryhtyneet toimiin tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Leader-ryhmiä huolestuttaa seuraava EU:n rahoituskausi ja Leaderin rooli siinä. Seuraavaa rahoituskautta koskevassa Suomen kannanmuodostuksessa Leader-ryhmät olisivat toivoneet Leaderin parempaa esiin nostamista.

Viikolla 25 käynnistyy vaikuttavuusviestintäkampanja Juurevaa kulttuuria. Leader-rahoituksella on rahoitettu viimeisen 10 vuoden aikana noin 3000 kulttuurihanketta noin 100 miljoonalla eurolla eli kulttuuriin on käytetty noin kolmannes Leader-rahoituksesta. Positiivista on myös, että nuoriso-
Leader rahoitus on käytössä jo 47(52) Leader-ryhmässä.

Ahvenanmaa:

Sue Holmström (Ålands landsskapsregering) esitteli Ahvenanmaan osuuden CAP-suunnitelman toimeenpanosta. Ahvenanmaan toimenpiteet CAP-suunnitelmassa ovat edenneet hyvin. Luonnonhaittakorvauksen ja ympäristökorvausten rahoituskehiksestä on maksettu jo yli kolmannes kauden varoista, luomun osuudesta 22 % ja eläinten hyvinvointikorvausten 18 %.

Investointituissa erityisesti kasteluun liittyvillä investoinneilla on ollut suuri kysyntä. Neuvontakorvausten rahoituksesta kolmannes on käytetty. Yhteistyö-toimenpiteessä on käytetty vuoteen 2024 asti maaseudun kehittämisohjelman varoja ja nyt käyttö jatkuu CAP-suunnitelmassa. Myös Leader on edennyt hyvin ja ilman keskeytystä ohjelmakausien vaihteessa.

6. Maaseutuverkoston toiminnan tilannekatsaus

Teemu Hauhia (Maaseutuverkosto) esitteli maaseutuverkoston tilannekatsauksen. Vuonna 2024 maaseutuverkosto järjesti yhteensä 111 tapahtumaa ja myönsi sidosryhmille 5 palvelupakettia tapahtumien järjestämistä varten. Tapahtumista 62 % on ollut webinaareja ja 38 % läsnä tapahtumia. Sidosryhmistä aktiivisimpia osallistujia ovat olleet neuvontajärjestöt, ELY-keskukset, Leader-ryhmät ja YTA-alueet. Alueista aktiivisimpia ovat olleet Kainuu, Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Etelä-Savo ja Uusimaa. Yhteensä maaseutuverkoston järjestämissä tapahtumissa oli 10 670 osallistujaa. Lisäksi lähiruokapäivään, maatalouskonemessujen innovaatiotorille ja Farmariin, joissa maaseutuverkosto oli mukana osatapahtuman järjestäjänä, osallistui yhteensä 104 500 henkilöä. Suomi osallistuu jälleen EU:n ARIA (Agriculture and Rural Inspiration Awards) -hankekilpailuun. Kilpailuun haki 46 hanketta ja 8 voidaan lähettää EU:n laajuiseen loppukilpailuun.

Meri Kiikkala (MMM) esitteli viestinnän ajankohtaiskatsauksen. Ympäristö- ja ilmastohankkeisiin liittyvää kampanjaa jatketaan syksyllä, koska ympäristö- ja ilmastohankkeita on rahoitettu toistaiseksi aika vähän. Vuoden 2025 viestinnän yleisiä teemoja ovat huoltovarmuus ja turvallisuus.

16.6. aloitetaan kulttuuriin liittyvä vaikuttavuuskampanja. Touko-kesäkuussa viestitään yritystukien mahdollisuuksista. Lisäksi maaseutuverkosto on tehnyt yhteistyötä Friend & Burgers -ketjun kanssa liittyen kestävään tuotantoon.

Maaseutuverkoston kuvapankin päivitys aloitetaan kesällä. Syksyllä 2025 tehdään CAP-suunnitelman viestinnän arviointi.

7. Muiden rahastojen tilannekatsaus

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) ohjelma

Timo Halonen kertoi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyohjelman etenemisestä. Ohjelman varoista on sidottu 61 miljoonaa euroa (140 MEUR kokonaisrahoituksesta), ja se etenee suunnitelman mukaan. Vesiviljelyyn ja jalostukseen liittyvät osiot etenevät keskimääräistä hitaammin, koska yritysten taloudellinen tilanne on tällä hetkellä haastava. Indikaattoritietojen perusteella näyttäisi siltä, että ohjelman rahoituskauden tavoitteet tullaan kuitenkin saavuttamaan. Indikaattoritietojen korjaukseen ja tietojen tallentamisen koulutukseen on panostettu viime aikoina, mikä on parantanut huomattavasti indikaattoritietojen luotettavuutta.

EU:n tasolla Suomen ohjelma on edennyt myöntöjen osalta 5. parhaiten ja maksujen osalta 3. parhaiten. Rahoitusvälineet (lainojen takaus) on tulossa käyttöön. Hallintoviranomainen (ELY-keskus) toimii rahoitusvälineen hallinnoijana pankin sijaan. Kesäkuussa tulee käyttöön innovaatioaseteli.

Alue- ja rakennepolitiikan ohjelma

Harri Ahlgren kertoi Euroopan alue- ja rakennepolitiikkarahastojen ohjelman tilanteesta. Koko ohjelman kehyksestä on varattu 53,9 % ja maksettu 14,9 %. Alueista rahoitusta on kohdistunut eniten Pohjois-Pohjanmaalle, Pohjois-Savoon ja Lappiin. Tukea saaneissa organisaatiotyypeissä on eniten yrityksiä (27 %), ammattikorkeakouluja (21,8 % sekä kuntia tai kuntayhtymiä (15,5 %). Yrityksistä eniten tukea ovat saaneet pienet yritykset (49,5 % yrityksille myönnetystä tuesta). Ilmastoon liittyvien toimien osuus EAKR-rahoituksesta on tällä hetkellä 29,57 % (tavoite 35 %).

Ohjelman seurantakomitea käsittelee kokouksessaan 12.-13.6. muutosesitystä, joka perustuu komission 4.3.2025 julkaisemaan ReArm Europe -suunnitelmaan. Sen mukaan alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien rahoituksesta olisi mahdollista uudelleen kohdentaa enintään 15 % mm. puolustukseen liittyviin investointeihin. Jäsenmaille on annettu tiettyjä kannusteita, mikäli rahoitusta uudelleen kohdennetaan vähintään 15 %; mm. ennakkomaksujen lisäys, mahdollisuus 100 % EU-rahoitusosuuteen uusissa tukimuodoissa sekä vuoden jatkoaika ohjelman tukikelpoisuuteen.

Suomen alue- ja rakennepolitiikan ohjelman muutosesitys sisältää kaksi uutta puolustukseen liittyvää EAKR-toimintalinjaa. Näihin siirretään noin 300 miljoonaa euroa ohjelman muusta rahoituksesta, esim. 10 % ohjelman ESR+ -rahoituksesta muutetaan EAKR-rahoitukseksi. Muutoksen seurauksena alueelliset kehykset, valtakunnallisen toiminnan osuus ja TKI -toiminnan osuus pienenisivät. Mikäli seurantakomitea, valtioneuvosto ja komissio hyväksyvät muutosesityksen, uusien toimintalinjojen toimeenpano alkaa keväällä 2026.

8. Seurantakomitean jäsenten esittämät aiheet asialistalle

Seurantakomitean jäseniltä ei ollut tullut esityksiä asialistalle.

9. Muut ajankohtaiset asiat

Muita asioita ei ollut.

10. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään helmikuun 2026 alkupuolella.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:57.

Helsingissä 17.7.2025

Seurantakomitean puheenjohtaja,
osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Seurantakomitean sihteeri,
erityisasiantuntija

Mika Survon

